

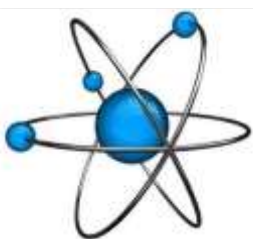
YASHIL

№10

Iqtisodiyot va taraqqiyot

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnik, ilmiy-ommabop jurnal

2
0
2
4

7491

ISSN: 2992-8982

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1027 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 1-oktabrdan ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, «Nobel» mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro «Nordik» universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) «El-yurt umidi» jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., «LUKOIL-Energoservis» Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Editorial board:

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International «Nordic» University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the «El-yurt umidi» fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po‘latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg‘ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G‘afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o‘qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Jurnalning ilmiyligi:

««Yashil» iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali
O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi
Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUASSIS: «Ma’rifat-print-media» MChJ

HAMKORLARIMIZ: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat
resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

МУНДАРИЖА

Инвестиции в образование – путь к устойчивому развитию.....	11
Синдаров Шерзод Эгамбердиевич, Розиматов Санжарбек Косимжон угли	
Rentabellik – biznes modelining iqtisodiy samaradorligining o‘lchovi sifatida.....	14
Normo‘minov Temurbek Sheraliyevich	
“Hududgazta’minot» AJda amalga oshirilgan loyihalar samarasi.....	19
Ergashev Muhibbek Aslam o‘g‘li	
Sug‘urta kompaniyalarida sug‘urta zaxiralari hisobini takomillashtirish.....	25
Najimova N.	
AQSH va xitoy tashqi savdosining rivojlanish tendensiyalari va miliy iqtisodiyotimizga ta’siri.....	29
Rahimboyeva Begoyim Doniyor qizi	
Baliqchilik xarajatlari va olingan mahsulotlar hisobini tashkil etishni takomillashtirish.....	36
Aitimbetov Amirbek Qoishibekovich	
O‘zbekistonda banklar faoliyatida raqamlashtirish loyihalarini tatbiq etishni qo‘llab-quvvatlash samaradorligini oshirish.....	43
Maxsadaliyeva Maftuna Tohir qizi	
Tijorat banklarida muammoli kredit (npl) qarzdorliklarini undirish jarayonlarini takomillashtirish istiqbollari.....	50
Ko‘makov Shavkat Norboevich	
Xodimlarga munosib mehnat sharoitlari yaratishning iqtisodiy samarasi.....	57
Tuychiyev Dusmurod Tuychiyevich.	
Korxonalarning innovasion faoliyatini boshqarish vositalarini shakllantirishning zaruriy shartlari.....	63
Akramboyev Azizbek Rustamjon ug‘li	
Mamlakatimizda turizm sohasida oliy ma’lumotli kadrlar tayyorlashni boshqarish xususiyatlari.....	69
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo‘tabarxon Abdumalik qizi	
Sug‘urtada investitsiya muhitini tashkil etish.....	76
O‘tashev Jahongir Burxonovich	
Forms and models of familyeconomy.....	82
Fayziyeva Mashhura Qosimovna	
Oliy ta’lim muassasalarida kreativ yondashuv strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	88
Rahimova Kutlibeka Ergashevna	
Построение интегрированной системы управления затратами предприятий.....	95
Алиева С.С.	

Роль средств массовой информации и коммуникации в развитии образования механизмлари.....	100
Алиакбарова Рушанабону Муродуллаевна	
Концептуальные основы повышения эффективности производства в национальной экономике Республики Узбекистан.....	106
Рахматова Наргиза Агзамовна, Нурмухаммадов Лазизбек	
Tijorat banklarida xalqaro pul o'tkazmalarini rivojlantirish yo'llari.....	116
Sodiqov Baxtiyor To'raqulovich	
Temir yo'l tarmog'ini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi.....	125
Nasimov Shavkat Vasievich	
Tijorat banklarining kichik biznes subyektlarini kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	132
Jalilov Baxodir Amiralievich	
Ekoturizmni rivojlantirishda ekologiyani muhofaza qilish: barqaror kelajak sari yo'l.....	138
Tirkacheva Farangiz Sur'at qizi	
O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	145
Salomov Temurbek Boburmuroz o'g'li	
Bozor iqtisodiyoti sharoitida ishsizlik va inflyatsiya darajasini pasaytirish muammolari.....	152
Kamil Sharipov	
Sanoat korxonalarida mehnat sifati va samaradorligini oshirishda inson resurslarini boshqarish.....	159
Ergashev R.X., Ochilov A.O., Turaqulov O.O.	
Banklar likvidligi va kapitallashuv darajasining bank kredit kanali samaradorligiga ta'siri.....	164
Absalamov Akram Tolliboyevich	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyasi.....	173
Davronov Jahongir Ma'sud O'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotida xizmatlar sohasining o'rni va uni yanada rivojlantirish yo'nalishlari.....	178
Berdiyev Anvar Abduraxmonovich	
Jamoat transporti xizmatlarining rivojlanishida olimlarning qarashlari.....	183
G'iyosidinov Boburbek Baxtiyor o'g'li	
Eco-marketing approaches for promoting green building materials through digital storytelling platforms.....	190
Koziyev Jalaluddin Alisher o'g'li	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari.....	197
Hamrokulov M.O.	

Роль инноваций в развитии электронной коммерции и цифровой экономики.....	207
Умарходжаева Зайнабхон Нодирхон кизи	
Korxonalarni qo'llab quvatlashni moliyaviy mexanizmlarini takomillashtirish xorijiy davlatlarda misolida.....	211
Z.T.Mirzayev	
Tijorat banklari tomonidan uy-joylar qurilishini moliyalashtirishda qo'llaniladigan usullar.....	221
Ziyayev Azamat Mirza o'g'li	
O'zbekiston respublikasida auditorlik faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslari.....	229
Abdullaev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Kosmik monitoring natijalari orqali raqamli qishloq xo'jaligini boshqarishning zamonaviy jihatlari.....	239
Kamoliddin Madrahimov Ro'zimbayevich	
Yengil sanoat korxonalarida eksport va import operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	247
Rasulova Zilola Abdig'opparovna	
O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida talabalarga stipendiya va professor-o'qituvchilarga ish haqi to'lashning moliyaviy menejmentga ta'siri.....	256
M.M.Tashxodjaev.	
«Понятие «туристский потенциал региона»: его характеристика и роль в социально-экономическом развитии дестинаций»	264
Очилов Акрам Одилович, Усманова Азиза Баходировна, Туракулов Ойбек Одил оглы	
Barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash.....	272
Muxamedjanova Gulzoda Odilovna	
Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon.....	278
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Yaponiya iqtisodiyotining jadal rivojlanishi sabablari.....	287
Artikova Shoxida Ilyasovna	
Soliq imtiy ozlarining samaradorligini baholash mezonlari.....	292
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini samarali rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning roli.....	298
Mamurjon Abdivoxidov Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda raqamli iqtisodning shakllanishida aholi turmush arovonligining yaxshilanishi va bandligining ta'minlanishi.....	307
Djurayeva Ruxsora Nematilloevna	
Investitsiya jozibadorligini oshirish yo'llari.....	314
Olimbekov Odilbek Saidmurodovich	
Temir yo'l tarmog'ini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi.....	322
Nasimov Shavkat Vasievich	

Oliy ta'limni moliyalashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	330
Yo'ldoshev Jahongir To'raboevich	
Iqtisodiyot va ekologiya muvozanati: barqaror taraqqiyotga yondashuv.....	337
Turdiyeva Iroda Ismoil qizi	
Kosmik monitoring natijalari orqali raqamli qishloq xo'jaligini boshqarishning zamonaviy jihatlari.....	342
Kamoliddin Madrahimov Ro'zimbayevich	
Zamonaviy sharoitda biznesning pr faoliyati maqsadi.....	350
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida Tijorat banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati istiqbollari.....	355
Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich	
Tijorat banklarining kichik biznes subyektlarini kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	361
Jalilov Baxodir Amiralievich	
Инвестиции и их место в экономическом развитии страны.....	367
Махмаджанов Мухаммадали Музаффарович	
Global o'zgarishlar sharoitida raqamlashtirishning bank tizimiga ta'siri: muammo va yechimlar.....	373
Kutliyev Dilshod Orifovich	
Mintaqada mehmonxona xo'jaligida investitsiya samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar.....	382
Jasur Berdiyev	
Mintaqa transport-logistika xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari va ularni takomillashtirish.....	387
Nargiza Eshqobilova	
Tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab-quvvatlash tizimi.....	392
samaradorligini baholash usuli	
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Bank moliyaviy aktivlari - iqtisodiyotning tomiri sifatida.....	399
Mamarajabov Bobur Abduxakimovich	
Integration of trade marketing and e-commerce: how to combine online and offline sales channels.....	403
Mamatkulova Shoirja Jalolovna	
Audit tekshiruvini rejalashtirishda ilg'or xorij tajribasi qo'llash imkoniyatlari.....	408
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
O'zbekiston yashil Iqtisodiyotining o'rni va uni rivojlantirish, shuningdek, yashil energetika.....	419
Sultonov Sirojiddin Normurolovich	
Biznes faoliyatini rivojlantirishga ta'sir etuvchi moliyalashtirish manbalari.....	427
Adilov Sherzot Shamilevich	

Soliq qonunchiligini raqamli iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish.....	433
Imomova Muhabbat Volnazarovna	
Turizm sohasida madaniy meros obyektlaridan foydalanishning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari.....	441
Raupov G‘ayrat Soyibovich	
“Raqamli tafovut” (digital divide) yondashuvi asosida destinatsiya jozibadorligini baholashning “raqamli tafovut indeksi” metodikasi.....	449
S.R. Bobokalonov	
O‘zbekistonda issiqlik energetikasini barqaror rivojlantirishda energetik tekshiruvlarni amalga oshirish strategik yo‘nalishlarini takomillashtirish.....	458
Saitkamolov Muxammadxo‘ja Sobirxo‘ja o‘g‘li	
Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishda “klaster” modelidan foydalanish samaradorligi.....	469
Ubaydullayev Bekmurod Muborakovich	
Зарубежный опыт повышения качества жилищно-коммунальных.....	476
услуг и его применение в узбекистане	
Икромжон Йигиталиев	
Sanoat korxonalarini boshqarishda innovatsion strategiyaning ilmiy-nazariy jihatlari.....	483
Xusanova Malohat Mengnoronovna	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni innovatsion rivojlantirish xususiyatlari.....	491
Abdulxakimov Sirojiddin Nurboy o‘g‘li	
Ijtimoiy turizm subyektlarini identifikatsiyalashning ayrim jihatlari.....	500
Rasulov Sherzod Ashirovich	
Tijorat banklari tomonidan loyihalarni moliyalashtirishning intensivligini oshirish.....	507
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
Soliq tizimi modernizatsiyasining kontseptual asoslarini takomillashtirish.....	513
Nomazov Baxrom Bobomuradovich	
Yashil iqtisodiyotni ta’minlashda oziq-ovqat xavfsizligining nazariy asoslari va uni baholashga ta’sir etuvchi ko‘rsatkichlar tahlili.....	520
Samiyeva G.T.	
Korxonalarda innovatsion-investitsion faoliyatni tashkil etishning dunyo tajribasi.....	529
Taraxtiyeva Gulmira Kulbayevna	
Kichik biznes muhiti va uning o‘zgarishi omillari.....	537
Xasanboeva Naima Xasanboevn, Rashidov Rahmatullo A’lojonovich	
Совершенствование нормирования оборотных средств предприятий сферы услуг.....	543
Сайфиддинов Илхом Файзиддинович	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish tahlili.....	549
Baxramov Abdulaziz Baxtiyorovich	
Mamlakatimiz iqtisodiyotining rivojlanishida aholi mehnat migratsiyasining ahamiyati.....	555
Djurayev Olimjon Narkulovich, Quziboyeva Nargiza Hamro qizi	

Kichik biznesni rivojlantirishni integral baholash.....	561
Israilov Rustam Ibragimovich	
Marketing tadqiqotining asosiy xususiyatlari va bank kredit bozori segmentatsiyasi.....	568
Razzoqov Nozim Abdiroziqovich	
Совершенствование учета ремонта основных средств в нефтеперерабатывающих.....	573
предприятиях республики узбекистан	
Атабаева Замирахон Абдужалиловна	
Soliq tushumlarini shakllantirish ko'rsatkichlari asosida soliq salohiyatini baholash usullari.....	580
Jo'raev Husan	
O'zbekistonda bozor iqtisodiyoti sharoitida menejmentning ahamiyati va roli.....	587
Berdiev Temurbek Maxmudullo o'g'li	
Inson kapitaliga investitsiya kiritish va undan foydalanish bo'yicha xalqaro tajriba.....	594
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozorida investitsiya faoliyatining muhim jihatlari.....	605
Abiyev Davron Ilxomovich	
Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini sotuviga ta'sir qiluvchi omillar tahlili.....	611
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
Frilanserlik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy davlatlar tajribalari.....	616
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich	
Kapital bozorini rivojlantirishda investitsiyaning o'rni.....	624
Mo'minov Shohijahon Suyun o'g'li	
Fond bozori orqali investitsiyalarni jalb etishni takomillashtirish	632
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
“Hisob siyosatlarini, hisoblab chiqilgan baholardagi o'zgarishlar va xatolar” standartining qo'llanilishi.....	637
Mamajonov Akramjon Turgunovich	
Yuk tashuvchi avtotransport korxonalarida xizmat ko'rsatishning xususiyatlari.....	644
Ergasheva Muxabbat Abdusamatovna	
Mamlakatimiz iqtisodiyotining rivojlanishida aholi mehnat migratsiyasining ahamiyati.....	650
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Nematullo o'g'li	
Основная характеристика внебиржевого рынка ценных бумаг.....	656
Юлдашев Жамшид Аббарович	
Innovatsion boshqaruvning rivojlangan davlatlarda hududiy rivojlanishni boshqarish.....	664
bo'yicha tajribasi	
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
Tasvirlarni ko'p yadroli signal prosessorlarida parallellashtirish algoritmlari.....	672
Samiyeva Maftuna	

Agrosanoatda kooperatsiya: xarakat va xarajatlar zanjirlarining uzviy muammolari.....	679
Ermatov Musojalil Komilovich	
O'zbekistonda inflyatsiyaga qarshi kurashishda samarali yo'llarni qo'llash choralari.....	684
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Qoraqolpog'iston respublikasida kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy.....	689
ko'rsatkichlari tahlili	
Raimova Durdona Durdibay qizi	
Madaniylashgan qishloq xo'jaligi ekinlarining yovvoyi ajdodlaridan samarali.....	695
foydalanishning zarurati	
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich	
O'zbekistonda yoqilg'i-energetika korxonalari faoliyatini soliqqa tortish mexanizmini.....	700
Takomillashtirish	
Xomidov Tuyinboy	
The relevance and need to improve the management of higher education institutions.....	706
Raxmonov Azizbek Abdullajonovich	
Oilalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida nazariy yondashuvlarning jamiyat	
taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati.....	712
Imomnazarov Hasan Ixtiyor o'g'li	
Tijorat banklarida depozit operatsiyalarini rivojlantirish	
imkoniyatlari.....	720
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Audit tekshiruvini rejalashtirishda ilg'or xorij tajribasi qo'llash imkoniyatlari.....	726
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
Yashil bandlikni rivojlantirishning ilmiy asoslari.....	737
Mirzakarimova Muyassarxon Muminovna	
Iqtisodiyotni jadal rivojlantirish sharoitida sanoat korxonalari xodimlarini boshqarishning	
dolzarb masalalari	
Jo'raeva Nodiraxon Qurbonovna	
Сфера туризма и значение инвестиционной деятельности в ее развитии.....	757
Уткиржан Ахмедов	
Антикризисное управление на малых и средних фирмах (Европейский опыт)	764
Жиянов Бахриддин Ибрагимович	
Aksiyadorlik jamiyatlarida konsolidatsiyalashgan kapital o'zgarishi to'g'risida hisobot.....	770
tuzishning muammo va istiqbollari	
Eshonqulov Azamat Abdiraximovich	
Hududlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlanib borish tendensiyalari tahlili.....	775
Jo'rayev Lazizjon Egamberdievich	
Tijorat banklarida kredit portfeli risklarini boshqarishdagi muammolar va innovatsion.....	785
yondashuvlar	
Jurayeva Muhabbatxon Maxmudjon qizi	

Erkin iqtisodiy zonalarida loyiha boshqaruvini tashkil qilish.....	792
Matluba Soyibova, Dinara Abdikarimova	
O'zbekiston mintaqalarida sanoat tarmog'ini rivojlantirishning hududiy jihatlar.....	797
Matniyazova Iqboloy Baxramovna	
Mamlakatimizda marketingning rivojlanish istiqbollari: muammo va yechimlar.....	806
Mirzaeva Intizor Ergashevna	
O'zbekiston chakana bank xizmatlari rivojlanishi va tijorat banklarining samaradorligiga ta'siri.....	816
Tursunova Yulduz Xojayor qizi	
Aholi ish bilan samarali bandligining iqtisodiyot sohalari va tarmoqlari tarkibidagi o'zgarishlarga.....	824
bog'liqligi	
Alisher Tuychiyev Jurayevich, Yuldasheva Samarbonu	
Korxonalarda qaror qabul qilish masalalari.....	829
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
Buxgalteriya hisobida majburiyatlar va ularni tan olish mezonlari.....	835
Boltaev Abror Sayitmuradovich	
Tadbirkorlik sub'ektlariga ko'rsatiladigan moliyaviy hisob-kitob xizmat turlarini.....	841
takomillashtirish yullari	
Abdurazakova Nargiza Rixsibaevna	
Aktivlar menejmenti tizimida amortizatsiya siyosati va uni muvozanatlashgan moliyaviy.....	845
barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni	
Kurbonov Xayrilla	
Aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy resurslarini samarali boshqarish yo'llari.....	854
Xolboev Sayfullo Narzullaevich	
Qoraqalpog'iston respublikasida aholini ichimlik suv ta'minoti va oqova suv xizmatlari.....	861
bilan ta'minlash masalalari	
Xalmuratov Kallibek Joldasbaevich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlariga moliyaviy xizmatlar ko'rsatishni	
takomillashtirish.....	871
G'anieva Nozima Alijon qizi	
Pulli avtomobil yo'llari loyihalari: ilg'or tajribalar va ularni o'zbekistonda qo'llash.....	876
imkoniyatlari	
Rashidov Boburbek	
O'zbekiston sug'urta bozorini ekonometrik modelashtirish.....	881
Mirzayev Bobur Soyibjonovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida kapital qo'yilmalar hisobining xususiyatlari.....	887
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar xarid qilishning ilg'or xorij tajribasi.....	894
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekistonda uy-joy siyosatining iqtisodiyotdagi o'rni.....	901
Yuldosheva Shahribon Unvar qizi	
Tijorat bankining marketing va umumiy rivojlanish strategiyasi doirasida qisqa va.....	908
uzoq muddatli kredit siyosatini ishlab chiqish	
Razzoqov Nozim Abdiroziqovich	
Tijorat banklarining raqobatbardoshligini toshkent banklari misolida tahlil qilish.....	913
Shakhbozbek Ibodullaev	
Yashil bandlikni rivojlantirishning ilmiy asoslari.....	921
Mirzakarimova Muyassarxon Muminovna, Sotvoldiev Nurmuhammad Ne'matjonovich	
Analysis of factors influencing the performance indicators of consumer goods trade.....	932
Musayeva Shoirazimovna	
“Radioaloqa, radioeshittirish va televideniye markazi” dukining iqtisodiyotdagi o'rni.....	937
va faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlari	
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Tijorat banklari faoliyatini baholashda bank balansi va uning tahlili ahamiyatini oshirish.....	942
Ruziyeva Gulchexra O'sarovna	
O'zbekistonning to'qimachilik sanoatida eksport salohiyatini oshira olish tendensiyalari.....	947
Otaxanova Umida Olim qizi	
Bilvosita soliqlar iqtisodiy mohiyati hamda huquqiy asoslari.....	952
Babajanov Davronbek Jumamuratovich	
O'zini o'zi band qilgan jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari.....	961
Navro'zova Farog'atxon Abduxamid qizi	
Роль фискальных инструментов в сокращении бедности в узбекистане.....	972
Усманова Азиза Алишеровна	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida kadrlar zaxirasini tayyorlash tizimlari.....	978
Turayeva Dinara Tulkunovna	
Mintaqada tadbirkorlikni rag'batlantirishning xususiyatlari.....	983
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
Сравнительный анализ моделей волатильности фондового рынка.....	991
Пулатов Улугбек Хапизович	
To'qimachilik sanoati mahsulotlarini qayta ishlash jarayonlari va afzalliklari.....	997
Matkarimov Feruz Bekturdiyevich	
O'zbekiston tijorat banklarining raqobatbardoshligini ta'minlashning dolzarb muammolari.....	1003
Shaxbozbek Ibodullayev	
Analysis of economic growth trends of cotton textile cluster in the regions of the republic.....	1011
Mansurov Saidkhodja Kamalovich	
Turizm xizmatlari sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlashning xorij tajribasi tahlili.....	1017
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

TURIZM XIZMATLARI SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH VA TA'MINLASHNING XORIJ TAJRIBASI TAHLILI

Raxmatov Adxam Itolmasovich

Axborot texnologiyalari va menejment
universiteti "Iqtisodiyot kafedrası" i.f.f.d, dotsenti v. b.
ORCID 0009-0000-5774-8894

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm xizmatlari sohasida malakali kadrlarni tayyorlash va ta'minlash borasidagi xalqaro tajribalar tahlil qilinib, ushbu yo'nalishdagi muammolarni hal qilishga oid tavsiyalar keltirilgan. Shuningdek, bozor talablariga mos yuqori sifatli malakali kadrlarni tayyorlash va turizm xizmatlarini tashkil etish orqali turizmni rivojlantirish ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: turizm, malakali kadrlar, xalqaro tajriba, sifat, davlat, turizm industriyasi, barqarorlik, butun umr davomida ta'lim olish, kontsepsiya, "Yevropa modeli".

Annotation: This article analyzes international practices in training and supplying qualified personnel in the tourism services sector and provides recommendations for solutions in this area. Additionally, it scientifically substantiates tourism development through the training of high-quality skilled personnel and the organization of tourism services that meet market demands.

Keywords: tourism, skilled personnel, foreign experience, quality, state, tourism industry, sustainability, lifelong learning, concept, "European model."

Аннотация: В данной статье представлен анализ международного опыта подготовки и обеспечения квалифицированными кадрами в сфере туристических услуг, а также предложены рекомендации по решению существующих проблем. Кроме того, научно обосновано развитие туризма за счёт подготовки высококвалифицированных кадров и организации туристических услуг, соответствующих рыночным требованиям.

Ключевые слова: туризм, квалифицированные кадры, международный опыт, качество, государство, индустрия туризма, устойчивость, обучение на протяжении всей жизни, концепция, «европейская модель».

KIRISH

Jahon tajribasida iqtisodiyot tarmoqlari va turli sohalar uchun malakali mutaxassislar tayyorlashning ilmiy-nazariy asoslari, turizm sohasining rivojlanish jarayonlari hamda ushbu yo'nalishdagi ta'lim xizmatlari bozorida yetakchilik qiluvchi ta'lim muassasalarining mamlakat taraqqiyoti va jamiyat farovonligiga qo'shadigan hissasini samarali boshqarish bilan bog'liq muammolar qator xorijiy tadqiqotchilar tomonidan atroflicha o'rganilgan. Bu o'rganishlar jarayonida turizm sohasida sifatli va bozor talablariga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlash masalalari, ta'lim

tizimining samaradorligini oshirish, shuningdek, xalqaro tajribalarni o'rganish asosida innovatsion yondashuvlarni joriy etish kabi ilmiy yechimlar taklif qilingan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasiga xorijiy fuqarolarning kirishi tartibini optimallashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3836-son³⁷⁸ qarori bilan xorijiy fuqarolarning respublikaga kirishi tartibini yanada takomillashtirish, elektron kirish vizasini rasmiylashtirish va berish bo'yicha interaktiv xizmatlarni, shuningdek, bir qator xorijiy mamlakatlar fuqarolari uchun O'zbekiston Respublikasiga vizasiz qisqa muddatli kirish va 16 yoshga to'lmagan xorijiy fuqarolarning O'zbekiston Respublikasiga vizasiz kirish tartibini joriy qilish yo'li bilan xorijiy fuqarolarning kirish vizasini olish jarayonlari soddalashtirildi [1].

Xorijlik olimlardan Ya.D.Lichak kadrlar "Malaka" tushunchasini ham me'yoriy ma'noda, masalan, "ish yuqori malakani talab qiladi", ham ma'lum bir shaxsni tavsiflash ma'nosida, masalan, "bu shaxs yuqori malakali" ishlatilishi xususida tadqiqot olib borgan. Birinchi holda, malaka sifat va miqdoriy jihatdan xodimga qo'yiladigan kasbiy faoliyat talablarini anglatadi, bu jarayonda birinchi, ikkinchi, uchinchi toifadagi xodim nimani bilishi va qila olishi kerakligi ko'rsatib bergan[2].

Katerina Berezina, Cihan Cobanoglu, Brian L. Miller, Francis A. Kwansa "Mehmonxona xizmat ko'rsatish jarayonida eng avvalo axborot xavfsizligiga ahamiyat qaratishi lozim. Har bir mijozga xizmat ko'rsatish jarayonida, mehmonxona mijozning ayrim shaxsiy, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy ma'lumotlar bazasiga ega bo'ladi. Bunday ma'lumotlarni saqlash va har qanday sharoitda oshkor etmaslik, mehmonxona malakali xodimlarining xizmat ko'rsatish obrusiga ijobiy ta'sir qilishi" mumkinligi haqida fikr yuritgan [3].

Aleksa S. "Influence of specialized hotels on employees' perception of abuse in the selective tourism destination" nomli maqolasida "Ixtisoslashtirilgan mehmonxonalar malakali xodimlarini qobiliyatiga va ixtisosligiga qarab o'qitish, ularning ish vaqtlarini to'g'ri taqsimlash, ularga noto'g'ri munosabatda bo'lishni oldini olish, xodimlar o'rtasidagi bag'rikenglik darajasini oshirish" turizm sohasini rivojlantirishga olib kelishi haqida tadqiqot olib borgan [4].

Mahalliy iqtisodchi olimlardan yuqori malakali kadrlar tayyorlashni boshqarish samaradorligini oshirish muammolari bilan bog'liq vazifalarni hal etishda A.O.Ochilov ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borgan. Iqtisodchi olim mamlakatimizda yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini boshqarishning zamonaviy holati, xususiyatlari, tamoyillari va xorijiy mamlakatlar tajribasini tahlil qilgan, oliy ta'lim tizimi boshqaruvini modernizatsiyalash va menejment tamoyillariga muvofiq "butun umrga ta'lim" konsepsiyasidan "butun umr davomida ta'lim" ("beshikdan qabrgacha ilm izla") konsepsiyasiga o'tish zaruratini asoslab bergan va mazkur masala yuzasidan takliflar ishlab chiqqan va tavsiyalar bergan[5]. Ammo olim tadqiqotlarida turizm sohasida mavjud yuqori malakali kadrlar tayyorlash muammosiga munosabatini bildirmagan.

O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda davlat siyosati xususida G'.H.Qudratov tadqiqot ishlarini olib borgan. Iqtisodchi olim turizmni rivojlantirish, yoshlar, nogironlar va aholining kam ta'minlangan qatlamlari turizmi uchun shart-sharoitlar yaratish, turistik industriyani rivojlantirish uchun investitsiyalar jalb etish siyosati, malakali kadrlar tayyorlash, tadbirkorlik faoliyati subyektlari uchun turistik xizmatlar bozorida keng imkoniyatlar yaratishning asosiy yo'nalishlarini ko'rsatib bergan[6].

I.S.Tuxliyev o'zining ilmiy tadqiqot ishlarida turizmning zamonaviy kadrlar tayyorlash bo'yicha tashkiliy-huquqiy shakllarini tasniflash maqsadga muvofiqligini asoslab bergan [7].

Malakali kadrlar tayyorlashda uning ta'lim sifati bilan bog'liq jihatlari, unga ta'sir etayotgan omillarni baholash masalalariga M.M.Muxammedov "Ta'lim - taraqqiyot tayanchi" nomli maqolasida qimmatli ilmiy tavsiya va takliflarini izohlab bergan. Olimning ta'kidlashicha, ta'lim

³⁷⁸ <https://lex.uz/mact/-512233>

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

sifatini tubdan yaxshilashning yakkayu-yagona yo'li – mamlakatda shaffof, sifatli bilimni rag'batlantirishga yo'naltirilgan ta'lim tizimini shakllantirishdan iborat degan yondashuvni bildirgan [8].

Iqtisodchi olim D.X.Aslanovanning tadqiqotlaridan olingan natijalarga muvofiq, jahonda globallashtirish jarayonining chuqurlashuvi va ilmiy ko'p talab qiluvchi texnologiyalarga asoslangan ishlab chiqarishning ustun rivojlanishi sharoitida har qanday mamlakatning iqtisodiy o'sishi va aholi turmush sifati oshishining zaruriy sharti yuqori malakali kadrlarni tayyorlash darajasi bilan belgilanadi.

Iqtisodchi olim B.Sh.Safarov o'z tadqiqotida milliy turistik xizmatlar bozorini innovatsion rivojlantirishning metodologik-uslubiy asoslarini takomillashtirish borasida ilmiy izlanishlar olib borib, turistik-rekreatsion klaster modelini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini asoslash hamda iqtisodiy-tashkiliy mexanizmlarini takomillashtirishda yuqori malakali kadrlarning roli xususidagi masalalarga e'tibor qaratgan [9].

Yosh iqtisodchi olimlarimizdan N.S.Ibragimov malakali kadr (gid misolida) turizm hududi raqobatbardoshligining umumiy konseptual andozasi hamda turizm hududlarining iyerarxik tipologiyasi nazariyasi asosida raqobatbardoshlikning mono, mini, mikro, meta, mezo, makro, mega ko'lamli va darajasi, shuningdek, 7M konseptual modeli ishlab chiqishda o'z o'rniga ega ekanligini isbotlab bergan [10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda mehmonxona va joylashtirish vositalari fondi o'sish dinamikasiga ta'sir qiluvchi omillar, sohada sifatli xizmat ko'rsatishning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilindi. Mavzu doirasida muammolarni chuqur tahlil qilish, ilmiy asoslangan xulosa va tavsiyalarni ishlab chiqish maqsadida induksiya va deduksiya, qiyosiy tahlil qilish, xorijiy va O'zbekistonda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarni o'rganish va tahlil qilish orqali olingan ma'lumotlar asosida qiyosiy tahlil usulidan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Dunyoda sayyohlik oqimining jadal o'sishi munosabati bilan turizm xizmatlari sohasida malakali kadrlar bilan ta'minlashning istiqbolli yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bugungi innovatsion iqtisodiyot sharoitida dunyo mamlakatlarining aksariyati turizm xizmatlari sohasini mamlakatdagi malakali kadr masalasini hal qiluvchi muhim ahamiyatga ega iqtisodiy vazifalardan biri deb hisoblaydi.

Bugungi kunda xorij tajribasida turizm sohasida malakali kadrlar bilan tayyorlash va ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatining to'rtta asosiy modeli mavjud: Shvetsiya, Yevropa, Amerika va Yapon modellari[11].

Mamlakatda malakali kadr bilan ta'minlashning Amerika modeli aholining eng faol qismini boyitib, tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish tizimiga asoslangan. Aholining kam daromadli qatlami esa imtiyozlar va nafaqalar hisobiga maqbul hayot darajasi bilan ta'minlanadi. Shuningdek, bu model mehnat bozori va ijtimoiy sohaning nomarkazlashuvi, ish beruvchining ishchi ustidan yuqori darajadagi nazorati va boshqa sifatlari bilan xarakterlanadi. Ushbu modelning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilar etib belgilangan:

- Xususiy mulkning mutlaq ustunligi;
- Bozor subyektlarining maksimal erkinligini qonunchilik bilan himoyalash;
- Makroiqtisodiy siyosat yuritish orqali davlat tomonidan tartibga solish doirasini cheklash.

Biroq, shunga qaramasdan, Amerika Qo'shma Shtatlarida azaldan malakali kadr qo'nimsizlik darajasi mavjudligini e'tirof etish zarur. Masalan, so'nggi 5 yillik davrni olsak, qo'nimsizlik darajasi o'rtacha 5,1% ni tashkil etganining guvohi bo'lishimiz mumkin[13]. Bunda tarkibiy qo'nimsizlikning hissi katta bo'lishi mumkin, ya'ni mehnat bozorida ishchilar nafaqat ish joyini, balki kasbini ham

faol ravishda o'zgartiradi. Masalan, mamlakatda yil davomida ishchilarning tahminan 10 foizi o'z kasbini o'zgartiradi[9].

Shunday qilib, malakali kadrning qo'nimsizligini oldini olishning ushbu modeli aholi turmush darajasiing o'sishiga xizmat qiladi. Biroq, mamlakatda boylar va kambag'allar o'rtasida tabaqalanish tobora kuchayib, ular daromadlari o'rtasidagi farq kengayib boradi. Natijada jamiyatda tabaqalanish darajasi oshib boradi.

Yaponiyaning turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlashga qaratilgan modeli esa boshqa modellarga qaraganda tubdan farq qiladi. U quyidagi bir qator o'ziga xos xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

1. Umrbod bandlik tizimi;

Umrbod bandlik tizimi malakali xodimning masalan, turizm sohasida butun umri davomida bitta korxonada ishlashini va bosqichma-bosqich mansab pog'onalarida ko'tarilishini anglatadi. Shu bilan birga, ma'lumotidan qat'iy nazar, xodim o'z lavozimini pastki lavozimdan boshlaydi va bir joyda 2-3 yildan ortiq qolmasligi kafolatlanadi.

2. Mehnatga haq to'lash;

Yaponiyada turizm sohasida xo'jalik yurituvchi subyektlar uchun alohida belgilangan maosh stavkalari va qat'iy tasniflar mavjud emas. Maosh tizimi quyidagi omillarga asoslangan:

- Malakali kadr maoshining ish stajiga bog'liqligi;
- Malakali kadr maoshining korxona faoliyati natijalariga bog'liqligi;
- Malakali kadr maoshining turistik xodimning shaxsiy ishdagi natijalariga bog'liqligi;
- Malakali kadr ishchi kuchining doimiy rag'batlantirilishi.

Bunda asosiy rag'batlantirishga yuqori ish haqi, muntazam bonusli to'lovlar, nafaqa to'lovlari va hokazolar kiritilgan. Bundan tashqari korxonaning moliyaviy natijalaridan kelib chiqib, bir yilda 2 marta to'lanadigan psixologik stimullar mavjud. Bular orasida "kadrni tug'ilgan kuni bilan tabriklash" metodi, "turistik xizmat nuqtalarida ochiq suhbatlar" metodi, "taklif kiritish" metodlari mavjud bo'lib, ularning maqsadi oddiy ishchilar ongida korxonaga mansubik hissini mustahkamlash va shu asosda ularning mehnat samaradorligini maksimal darajada oshirish hisoblanadi.

Nazarimizda, umuman ushbu model ham mamlakatda turizm sohasida malakali kadrlarni ish bilan ta'minlashga ijobiy xizmat qilsada, biroq turindustriya mehnat bozorida yangi ish o'rinlarining muntazam tashkil etilishiga biroz to'sqinlik qiladi. Chunki, turistik xodimning bir tashkilotda umrining oxiriga qadar ishlashining kafolatlanishi mantiqan noto'g'ri. Turistik xodimning xohishiga ko'ra ishini istalgan vaqt o'zgartirishi, ma'lum davrda nafaqaga chiqishi yoki ma'lum sabablarga ko'ra ishdan chetlashtirilishi mumkinligini ham hisobga olish zarur.

Shvetsiya davlatining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari, birinchi navbatda, tanlangan iqtisodiy rivojlanish modeli bilan tavsiflanadi. Turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlashga "Skandivaniya" yoki "Shvetsiya" modeli XX asrning 60-yillarida paydo bo'lib, cheklovchi iqtisodiy siyosatni amalga oshirish orqali narxlarning barqarorligini ta'minlash va daromadlarni tenglashtirish, yuqori darajadagi to'liq ish bilan bandlik va investitsiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Modelning asosiy maqsadi aholini uzoq muddatga to'liq ish bilan ta'minlash va daromadlarini tenglashtirishdan iborat. Bunda markazlashtirilmagan bozor tizimining faoliyati va davlatning iqtisodiyotga aralashuvini cheklash ta'minlangan.

Bugungi kunda Shvetsiya turistik xodimlarni qayta tayyorlash orqali faol mehnat bozori siyosatini olib bormoqda. Buning natijasida mamlakatda turindustriya mehnat bozori siyosati xarajatlarining asosiy qismi soliq va ijtimoiy sug'urta badallari shaklida davlatga qaytariladi. Boshqacha qilib aytganda, davlat malakali kadr ishsizlik nafaqasi uchun ko'p miqdordagi pul mablag'larini sarflagandan ko'ra turindustriya sohasida mavjud vaqtincha ishsizlarni qayta o'qitib, ish joyiga qaytarish, xususan, davlat subsidiyalari asosida bo'sh ish o'rinlariga joylashtirish siyosatini ilgari suradi. Shuningdek, shved modeli quyidagi 3 ta asosiy prinsipga asoslanadi:

1. Turindustriya sohasida mehnatga layoqatli aholining to'liq ish bilan ta'minlanishiga erishish;

2. Aholiga ijtimoiy kafolatlar berish;
3. Farovonlikka erishish uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash;

Turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlashning Shvetsiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, mustahkam va yaxshi tashkil etilgan mehnat bozori siyosati yuqori mahsuldorlikka ega va soliq to'lovchilarning pulidan foydalanishning samarali usuli xisoblanadi. Bizningcha, kuchli ijtimoiy siyosat va mehnat bozorini davlat tomonidan tartibga solish aynan shved modelida ko'proq o'z aksini topgan.

Turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlash borasida Yevropa mamlakatlari ham o'ziga hos siyosati bilan ajralib turadi. Masalan, Fransiya va Germaniya davlatlarida turizm sohasida ishchi va ish beruvchi o'rtasidagi mehnat munosabatlarini juda qat'iy tartibga soluvchi mehnat qonunchligi mavjud. Kasaba uyushmalari o'zlarining pozitsiyalarini himoya qilish uchun turli xil choralardan foydalangan holda, mehnat bozorida alohida rol o'ynaydi. Xususan, Germaniya Federativ Respublikasida kasaba uyushmalari turistik korxonalarni boshqarishda ham bevosita ishtirok etadi. Ular direktorlar kengashi a'zosi bo'lishi o'laroq, muhim qarorlarni qabul qilishda bevosita ovoz berish huquqiga ham egadirlar. Shuningdek, ushbu mamlakatlarda ijtimoiy sug'urta tizimi juda rivojlangan bo'lib, ishsizlar, nafaqaxo'rlar, nogironlar, boquvchisini yo'qotganlar va boshqalar uchun davlat kafolatlarini amalga oshirishga xizmat qiladi. Yevropa mamlakatlarida turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlash siyosati quyidagi asosiy yo'nalishdan iborat:

1. Turizm sohasida yangi ish joylarini, kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash markazlarini yaratishni rag'batlantirish;
2. Turistik industriyaning iqtisodiy ko'rsatkichlari past bo'lgan, shu bilan birga, muhim ijtimoiy muammolarning yechimini ta'minlaydigan iqtisodiy tarmoqlarni qo'llab-quvvatlash;
3. Turistik xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy ahvoli va sanoat mansubligidan qat'iy nazar teng mehnat uchun teng ish haqiga erishish siyosatini qo'llab-quvvatlash.

Shuningdek, Yevropa mamlakatlarida turindustriya mehnat bozori sohasidagi muammolarni hal qilish yo'llarini belgilaydigan va zamonaviy ish bilan ta'minlash siyosatining asosiy yo'nalishlari etib quyidagilar belgilangan:

- Turizm sohasida yoshlarni, ayollarni va pensiya yoshidagi fuqarolarni ish bilan ta'minlash yo'li bilan iqtisodiy faol aholi sonini qo'paytirish (bunda aholining ushbu toifalari mehnatidan foydalanishni tartibga soluvchi qonunchilikni o'zgartirish, moslashuvchan bandlikni rag'batlantirish, jinsni ajratishga qarshi kurash va boshqalar);
- Turizm sohasida yoshlarning mehnat bozoriga avvalroq kirib kelishini rag'batlantirish, shuningdek, yoshi ulug' odamlarni ish bilan ta'minlash (nafaqa yoshini pasaytirish, erta nafaqaga chiqishdan bosh tortish, bandlikning moslashuvchan shakllari va boshqalar) orqali faol mehnat hayoti davomiyligini oshirish;
- Ijtimoiy sug'urta tizimini (ishsizlik sug'urtasini) o'zgartirish orqali turindustriya sohasida mavjud ishsizlarning mehnat bozoriga kirishini rag'batlantirish;
- Migratsiya siyosati va uning Yevropa Ittifoqi mamlakatlari o'rtasida erkin harakatlanish tizimini o'zgartirish asosida Yevropa Ittifoqi tarkibidagi turizm sohasi bilan bog'liq ishchi kuchining harakatchanligini oshirish[15].

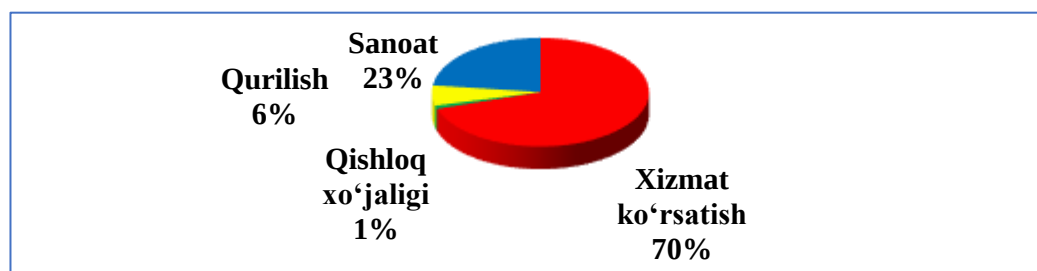
Demak, turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlash ushbu Yevropa modeli asosan ijtimoiy qatlam vakillarining turindustriyada bandligini kafolatlash va bu orqali yuqori bandlik darajasini ta'minlashga qaratilgan siyosatga asoslanadi.

Bizningcha, turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlash ushbu modellari o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, o'z hududi uchun mukammal va mos ishlab chiqilgan. Biroq, bular ichida Yevropa modelini O'zbekiston sharoitida iqtisodiyotning barcha tarmoqlari uchun birdek ta'sir ko'rsatuvchi va natijadorligi eng yuqori bo'lgan model sifatida qarash mumkin. Sababi, O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning olib borayotgan turizm sohasini rivojlantirish siyosati ham aynan shu modelning mazmuniga mos keladi. Ya'ni bugungi kunda turizmni rivojlantirish borasidagi davlat siyosati yangi ish o'rinlari yaratadigan barcha turizm xo'jalik

yurituvchi subyektlarni, o'z-o'zini band qilgan fuqarolarni rag'batlantirishga, korxonalarni modernizatsiya qilish paytida bandlikning mavjud darajasini saqlab qolishga va yosh malakali kadrlarni ish bilan ta'minlayotgan korxonalarga imtiyozlar berib, qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Tadqiqotlar davomida Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridan biri Germaniya Federativ Respublikasida (GFR) turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash va ta'minlash holatini, turizm xizmatlari sohasining aholi bandligini ta'minlashdagi va ishsizlikni oldini olishdagi rolini hamda "Yevropa modeli"ning turizm xizmatlari sohasidagi bandlikka ta'sirini o'rgandik.

Germaniya Federativ Respublikasida turizm xizmatlari sohasi iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri sifatida qaraladi. Germaniya federal Statistik idorasining rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda mamlakatning yalpi ichki mahsulotining hajmi 3570,6 mlrd. yevroni tashkil qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2019-yildagiga qaraganda 3,4%ga oshganini ko'rsatmoqda[12].

1-rasm. 2023-yilda GFRsi yalpi ichki mahsulotining tarmoqlar bo'yicha ulushi³⁷⁹

1-rasmda ma'lumotlari GFRning yalpi ichki mahsulot tarkibida eng katta ulush xizmatlar sohasiga to'g'ri kelishini (70%), bunda turizm xizmatlari sohasining ulushi qariyb 25% ekanligini ko'rsatmoqda[12].

Shuningdek, GFRda turizm xizmatlari sohasi yuqori bandlik darajasi ta'minlanayotgan tarmoqlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Germaniya Federal statistik idorasining ma'lumotlariga ko'ra, birgina 2023-yilda mehmonxonalar, turoperatorlar, sayyohlik agentliklari va ovqatlanish korxonalrida jami 3,1 million kishi ishlagan bo'lsa, bu ko'rsatkich mamlakat aholisining 9,0%ini tashkil qiladi. Agar multiplikativ ta'sirini hisobga olsak, ushbu ko'rsatkich 12%ni tashkil qilishi ma'lum bo'ladi.

Tadqiqotlar Germaniyada turizm sohasining bandlik ko'rsatkichi so'ngi 5 yillik davrda ijobiy tendensiyalarga ega bo'lganligi bilan bir qatorda, hali o'z yechimini topmagan bir qancha muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Shunday muammolardan biri bu – kadrlar almashinuvidir. Ya'ni turizm sohasida band bo'lganlarning 50 foizidan ortig'i 2 yildan so'ng o'z faoliyat sohasini o'zgartirmoqda. Kadrlar almashinuvini belgilovchi omillar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

- Xizmat ko'rsatish sohasida, xususan turizm xizmatlari sohasida, bandlikning nufuzi nisbatan pastligi;
- Ijtimoiy sohaning yuqori sur'atlarda rivojlanishi uchun imkoniyatlarning kamligi yoki cheklanganligi;
- Bozorda kam sonli ishchilarga ega bo'lgan korxonalarning ustunligi tufayli yuqori maosh oladigan menejer lavozimlari sonining cheklanganligi;
- Turistik oqimlarning mavsumiyligi bilan bog'lik bo'lgan turistik bandlikning mavsumiy o'zgarishlari;
- Turizmda band bo'lganlarning geografik harakatchanligiga bo'lgan ehtiyoj (ishga joylashish mavsumiyligi, chet tillarini puxta egallash zarurati, xorijiy madaniyatlarni o'rganish zarurati va boshqalar bilan belgilanadi).

³⁷⁹ Muallif tomonidan tuzildi.

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

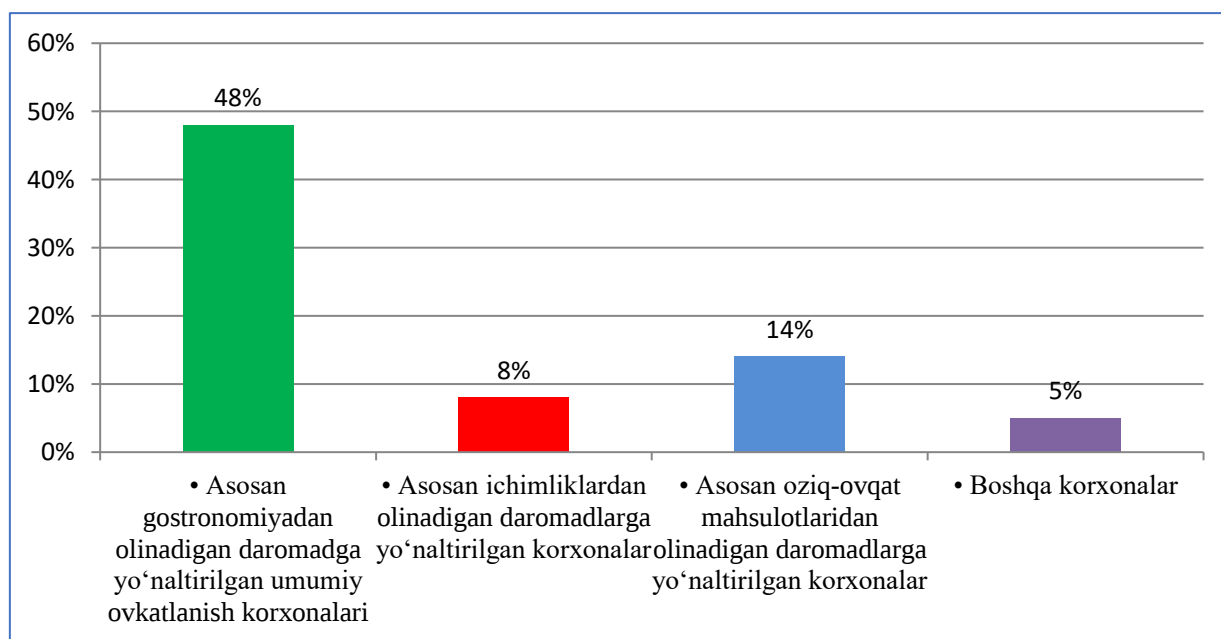

Tadqiqotlar bugungi kunda Germaniyada eng ko‘p ish o‘rinlari turizm sohasi bilan bevosita bog‘liq umumiy ovqatlanish sohasi tomonidan taklif etilganligini ko‘rsatdi. Bunda mamlakatning umumiy ovqatlanish korxonalarini 3 ta asosiy guruhga bo‘lish mumkin:

- Asosan gostronomik turizmdan olinadigan daromadga yo‘naltirilgan umumiy ovqatlanish korxonalari;
- Asosan ichimliklardan olinadigan daromatlarga yo‘naltirilgan korxonalar;
- Asosan oziq-ovqat mahsulotlaridan olinadigan daromatlarga yo‘naltirilgan korxonalar[18];

Ma‘lumot uchun 2023-yilda gostronomiyadan olinadigan daromadga yo‘naltirilgan umumiy ovqatlanish korxonalarida 663 ming kishi, ichimliklardan olinadigan daromatlarga yo‘naltirilgan korxonalar 107 ming kishi, oziq-ovqat mahsulotlaridan olinadigan daromatlarga yo‘naltirilgan korxonalarida esa 700 ming kishi band bo‘lganini ta’kidlamoqchimiz.

Germaniya Iqtisodiyot va texnologiyalar Vazirligining tahliliy ma‘lumotlariga ko‘ra, Germaniyada malakali kadrlarga bo‘lgan mehmonxonalar bozorining ko‘rsatkichlari o‘sib bormoqda. Shuningdek, Yevropada xizmat safarlari soni ortib borayotganligi sababli bozorning kelajakdagi o‘rish darajasi prognoz qilinmoqda. Ammo iqtisodiy beqarorlik tufayli Yevropaning barcha mamlakatlarida ham birdek o‘rish sur‘atlari kuzatilmaydi. Biroq, hozirda Yevropa ittifoqining iqtisodiyoti eng kuchli bo‘lgan mamlakatlarda mehmonxona sektori eng faol rivojlanib bormoqda. Shubhasiz, bunday mamlakatlardan biri Germaniya hisoblanadi.

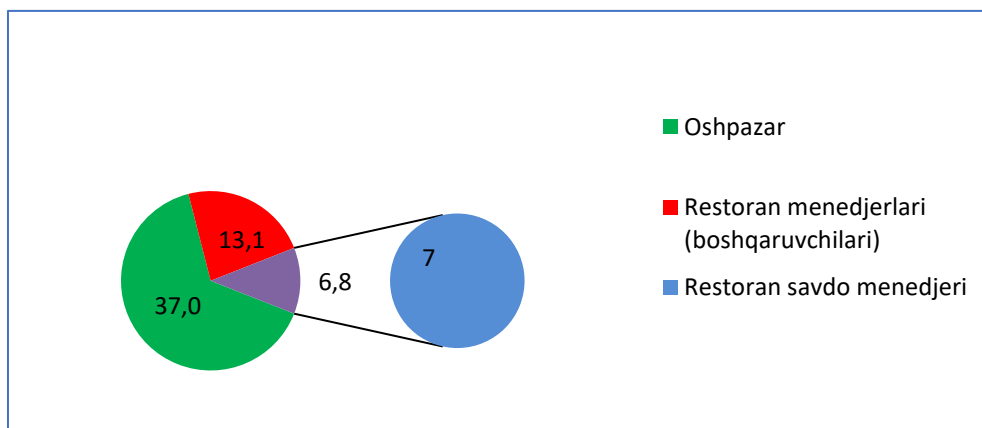

2-rasm. 2023-yilda GFRda mehmonxona va restoran ishi sohasidagi bandlik darajasi[19]

2-diagramma ma‘lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda mehmonxona va restoran ishi sohasidagi bandlik darajasi gastronomik umumiy ovqatlanish korxonalarida 47%ni, ichimlik savdosi bilan shug‘ullanadigan korxonalarda 8%ni, oziq-ovqat mahsulotlari savdosi bilan shug‘ullanadigan korxonalarda 14%ni va boshqa korxonalarda 4%ni tashkil qilgan. Mehmonxona va restoran ishi sohasidagi bunday ijobiy ko‘rsatkichning ta‘minlanishi ulardagi kadrlarning malakasi va faoliyat samaradorligi ko‘rsatkichlariga hamda salohiyatiga bog‘liq.

Shu boisdan, tadqiqotlar davomida Germaniyadning turizm sohasida bandlik darajasini tahlil qilish barobarida mamlakatda kadrlar tayyorlash tizimini ham o‘rganishga harakat qildik. Germaniya Savdo-sanoat palatasining 2023-yildagi turizm sohasidagi kasb-ta’limi ma‘lumotlarini

o'rgananimizda, mamlakatda oziq-ovqat texnologiyalarini o'rganish va restoran biznesini tashkil etish segmentida 57 mingdan ortiq, mexmonxona biznesi bo'yicha 40 mingga yaqin kishi o'qitilgan.

3-rasm. 2022-yilda GFRda restoran biznesi sohasidagi kasb-hunarga o'qitish tizimining tarkibi, ming kishi[20]

3-rasm ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda kasb-hunarga o'qitilganlar orasida oshpazlar qariyb 65% ni (37 ming), restoran menedjerlari qariyb 23% ni (13,1 ming) va restoran savdo menedjerlari esa qariyb 12% ni (6,9 ming) tashkil qilgan.

Yuqoridagi fikr-mulohazalar va tahlillardan kelib chiqib, quyidagilarni xulosa qilishimiz mumkin:

- Turizm Germaniyada mamlakatni ijtimoiy iqtisodiy rivojlantirishning eng istiqbolli sohalaridan biridir. Uning rivojlanish taraqqiyotida obyektiv va subyektiv muammolar mavjudligiga qaramasdan, ushbu sohada band bo'lganlar soni yil sayin ortib bormoqda.
- Germaniyada turizm sohasidagi bandlik tarkibi turizmga kasb-hunar ta'limi tuzilmasiga mos keladi. Shuning uchun mehnat bozoriga yangi kirib kelayotgan mehnat resurslarining bandligini ta'minlash masalasi o'ta dolzarb muammoga aylanmaydi.

Mamlakatda turizm xizmatlari sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash mehanizmi yaxshi yo'lga qo'yilgan. Mamlakatda Oliy ta'lim muassasalariga kabullarni xo'jalik yurituvchi subyektlarning real ehtiyojiga qarab belgilanadi. Natijada ushbu mutaxassisning ta'lim dargohini bitirishi va so'ngra ish bilan ta'minlanishi aynan o'sha xo'jalik yurituvchi subyektning zimmasiga yuklatiladi. Bu esa o'z navbatida mamlakatda ishsizlik muammosining oldi olinishiga xizmat qiladi.

Turizm ustun rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribasi shundan dalolat beradiki, bugungi kunda mamlakat aholisini ish bilan ta'minlashning eng samarali yo'nalishlaridan biri – bu turizmdir. Uning jadal rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratishda eng muhim omillardan biri sanaladi. Shu boisdan, O'zbekiston hukumati ham turizm xizmatlari sohasini bandlik masalalarini hal qilish va ishsizlikni oldini olishda muhim potensialga ega bo'lgan iqtisodiy soha sifatida tan olishi zarur. Ushbu vazifalarni amalga oshirishdan ijobiy natijaga erishish uchun mamlakatdagi turistik korxonalarning kadrlarga bo'lgan hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlarini aniqlash va bunda ularning miqdor va sifat ko'rsatkichlarini inobatga olish muhim hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bizningcha, O'zbekiston sharoitida turizm xizmatlari sohasida malakali kadrlarni tayyorlash va ta'minlash hamda, band bo'lgan aholi sonini oshirishda "Yevropa modeli"ni andoza sifatida olish maqsadga muvofiq bo'ladi. Sababi, ushbu model bugungi kunda O'zbekistonda olib borilayotgan turizmni rivojlantirish borasidagi davlat siyosatiga ham, mamlakatni ijtimoiy iqtisodiy rivojlantirish strategiyasiga ham juda mos keladi. Shu boisdan, ushbu modelning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, O'zbekistonda turizm sohasini malakali kadrlar bilan ta'minlash samaradorligini yangi

bosqichga olib chiqishda turizmni rolini oshirish uchun quyidagi yo'nalishlarga ustuvor yo'nalish sifatida qarashni tavsiya etamiz:

1. Turindustriya mehnat bozoridagi mehnatga layoqatli ishsiz yoki ishsizlik xavfi ostida bo'lgan shaxslarni turizm yo'lishi doirasidakasb-hunarga o'qitish va qayta tayyorlash;
2. Mamlakat turizm mehnat bozoriga yangi kirib kelgan malakali kadrlar larni tezkorlik bilan bandligini ta'minlashga erishish mexanizmlarini ishlab chiqish;
3. Yoshlarni, ayollarni va pensiya yoshidagi fuqarolarni turizm sohasida masalan qishloq turizmi yo'nalishi xususida ish bilan ta'minlash yo'li bilan iqtisodiy faol aholi sonini ko'paytirish;
4. Yoshlarning turizm mehnat bozoriga avvalroq kirib kelishini rag'batlantirish, shuningdek, yoshi ulug' odamlarni ish bilan ta'minlash (nafaqa yoshini pasaytirish, erta nafaqaga chiqishdan bosh tortish, bandlikning moslashuvchan shakllari va boshqalar) orqali faol mehnat hayoti davomiyligini oshirish;
5. Mamlakatda aholi bandligini ta'minlashning samarali yo'llaridan biri sifatida turistik xizmatlar sohasiga asosiy e'tiborni qaratish;
6. Turizm xizmatlari sohasidagi kadrlar qo'nimsizligini bartaraf etish yo'llarini izlab topish, bunda sohadagi mavsumiylik masalasini hal qilish;
7. Aholi va ishchi kuchining turizm bilan bog'liq geografik harakatchanligini ta'minlash;
8. Aholiga respublika turistik hududlaridagi real bo'sh ish o'rinlari to'g'risida onlayn axborot xizmatlarini takomillashtirish;
9. Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirish, turizm xizmatlarini ko'rsatuvchi barcha turdagi xo'jalik yurituvchi subyektlarga imtiyozli davlat kreditlari va subsidiyalarini berish orqali turizm sohasining rivojlanishini rag'batlantirish.

Shunday qilib, turizm sohasining faoliyat turlari va kadrlar malakasi darajasi bo'yicha bandlik ko'rsatkichlarini tahlil qilish bilan birga, o'quv jarayonining mazmuni va texnologiyasiga ayrim o'zgartirish kiritish zudlik bilan hal qilinishi lozim bo'lgan muammolardan hisoblanadi. Bunda eng avvalo, mamlakatda turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlashning hozirgi holatini o'rganib tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. <https://lex.uz/mact/-512233>
2. Лычак Я.Д. Формирование ключевых квалификаций специалистов сферы туристского сервиса на основе интенсификации обучения: Дисс. ...канд.пед.наук: 13.00.08. 2009 г. – с.34 с.
3. Katerina Berezina, Cihan Cobanoglu, Brian L. Miller, Francis A. Kwansa, (2012), "The impact of information security breach on hotel guest perception of service quality, satisfaction, revisit intentions and word-of-mouth", "International Journal of Contemporary Hospitality Management" maqolasi, Vol. 24 Iss: 7 pp. 991 – 1010. <http://dx.doi.org/10.1108/09596111211258883>
4. Aleksa S. Vucetic, (2018) "Influence of specialized hotels on employees' perception of abuse in the selective tourism destination", International Journal of Contemporary Hospitality Management, Vol. 30 Issue: 2, pp.740-756, <https://doi.org/10.1108/IJCHM-08-2016-0434>.
5. Очилов А.О. Юқори малакали кадрлар тайёрлашни бошқариш самарадорлигини ошириш. DSc диссертацияси автореферати. – Тошкент., 2018. – 89 б.
6. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари. Монография. – Сам.: Зарафшон, – 2017. – Б.181-200.
7. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари. Монография. – Сам.: Зарафшон, – 2017. – Б.181-200.

8. Мухаммедов М.М.,” Таълим – тараққиёт таянчи” “Зарафшон” газетаси 2018, 17-феврал, 20(22.980)-сон.
9. Мухаммедов М.М. ва бошқалар. Хизмат кўрсатиш соҳаси ва туризмни ривожлантиришнинг назарий асослари. Монография. – Сам.: Зарафшон, – 2017. – Б.181-200.
10. Сафаров Б.Ш. Миллий туристик хизматлар бозорини инновацион ривожлантиришнинг методологик-услубий асосларини такомиллаштириш. DSc диссертацияси автореферати. –Сам., 2017. –78 б.
11. Ибрагимов Н.С.Туристик ҳудуд барқарор рақобатбардошлигига эришишнинг илмий асослари. DSc диссертацияси автореферати. –Сам., 2020. –89 б.
12. Дружинина, В.В. Обеспечение сбалансированности местного рынка труда: зарубежный опыт / В.В. Дружинина // Научный Вестник Херсонского государственного университета. –2014.– № 6. – С. 124–128.
13. www.knoema.ru xalqaro statistik rasmiy veb sayti ma'lumotlari (murojaat qilingan sana 14.11.2023-yil, soat 23:05).
14. Лукьянова К.К. Зарубежный опыт регулирования занятости населения // Вестник ЮУрГУ. Серия «Экономика и менеджмент». 2016. Т. 10, № 3.
15. Туленков М.В. Организационно-управленческие основы регулирования занятости в Германии / М.В. Туленков // Бюл. ИПК ГСЗУ. – 2004. –№ 1. – С. 50–54.
16. 16.Germaniya Federal statistik idorasining rasmiy sayti. <https://www.destatis.de> (murojaat qilingan sana 14.04.2024-yil, soat 23:05)
17. 17.Germaniya Federal statistik idorasining rasmiy sayti. <https://www.destatis.de> (murojaat qilingan sana 14.04.2024-yil, soat 23:05).
18. Federal bandlik agentligining rasmiy veb sayti. <http://statistik.arbeitsagentur.de> (murojaat qilingan sana 17.04.2024-yil, soat 20:48).
19. Federal bandlik agentligining rasmiy veb sayti. <http://statistik.arbeitsagentur.de> (murojaat qilingan sana 17.04.2024-yil, soat 20:48).
20. Federal bandlik agentligining rasmiy veb sayti. <http://statistik.arbeitsagentur.de> (murojaat qilingan sana 17.04.2024-yil, soat 20:48).

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024

© Materiallar ko‘chirib bosilganda « “Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93-718-40-07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz : Toshkent shahar,
Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.